

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Adroddiad Blynyddol 2017/18

**Comisiwn Ffiniau
i Gymru**

**Boundary Commission
for Wales**

© Hawlfraint y Goron 2018

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim ar unrhyw ffurf neu mewn unrhyw gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld y drwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r cyhoeddiad hwn atom ni yn comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael hefyd ar ein gwefan yn www.comffin-cymru.gov.uk

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2017/18

Gorffennaf 2018

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL
Ffôn: +44 (0)29 20464819
Rhif Ffacs: +44 (0)29 20464823
E-bost: comffin.cymru@llyw.cymru

Cynnwys

Rhagair	1
Cyflwyniad	2
Amcanion	4
Canlyniadau	6
Cyllideb a Gwariant	7
Rhaglen Waith ar gyfer 2018/19	8

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017-18.

Roedd y prif weithgareddau yn ystod 2017-18 yn ymwneud ag arolwg 2018 o etholaethau seneddol, y cyhoeddom ei ddechrau'n ffurfiol ar 23 Mawrth 2016. Ar ôl ystyried yr holl gynrychiolaethau a dderbyniom mewn perthynas â'n Cynigion Cychwynnol, trawsgrifiadau'r gwrandawiadau cyhoeddus ac adroddiad y Comisiynwyr Cynorthwyol, cynhyrchom adroddiad Cynigion Diwygiedig a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2017. Yn ystod y cyfnod ymgynghori dilynol, derbyniom nifer o gynrychiolaethau buddiol a llawn gwybodaeth. Bydd y rhain, ynghyd â'r holl gynrychiolaethau cynharach a'r wybodaeth a dderbyniom, yn llywio ein hystyriaeth o'n Cynigion Terfynol. Disgwylwn gyhoeddi canlyniad ein Cynigion Terfynol yn yr hydref 2018.

Yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis
Dirprwy Gadeirydd

1. Cyflwyniad

Y Noddwr

- 1.1** Corff Cyhoeddus Anadrannol cynghorol a noddir ac a ariennir yn gyfan gwbl gan Swyddfa'r Cabinet yw'r Comisiwn Ffiniau i Gymru. Mae'r Comisiwn yn cyflwyno adroddiadau i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet a dyletswydd statudol y Gweinidog yw eu cyflwyno gerbron y Senedd. Lle bo'r adroddiad yn argymhell bod angen gwneud addasiadau i ffiniau etholaethau Seneddol, mae'n rhaid i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet hefyd gyflwyno copi drafft o Orchymyn y Cyfrin Gyngor gerbron y Senedd, er mwyn dod ag argymhellion y Comisiwn i rym. Mae'r Arglwydd Ganghellor yn penodi'r Dirprwy Gadeirydd, mae'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn penodi aelodau'r Comisiwn, y Comisiynwyr Cynorthwyol, a'r Ysgrifennydd i'r Comisiwn (gweler Aelodaeth isod).

Y Comisiwn

- 1.2** Mae'r Comisiwn wedi'i sefydlu o dan adran 2 ac atodlen 1 Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd). Corff annibynnol, anwleidyddol a chwbl amhleidiol ydyw. Nid yw'r Comisiwn yn ystyried ffactorau gwleidyddol ac ni chaiff effeithiau argymhellion y Comisiwn ar batrymau pleidleisio yn y dyfodol eu hystyried.
- 1.3** Ers 1 Ionawr 2002, mae swyddogion Ysgrifenyddiaeth Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (CFfDLC)¹, a leolir yng Nghaerdydd, wedi staffio Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn Ffiniau hefyd. Er bod adeiladau a rhai adnoddau staff yn cael eu rhannu, mae'r ddau Gomisiwn yn gweithredu'n annibynnol i'w gilydd.

Aelodaeth

- 1.4** Siaradwr Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd yn rhinwedd ei swydd pob un o'r pedwar Comisiwn Ffiniau Seneddol yn y Deyrnas Unedig. Mae penodi'r Siaradwr yn pwysleisio annibyniaeth, amhleidioldeb a natur anwleidyddol y Comisiynau. Nid yw'r Siaradwr yn cyfrannu o gwbl at gynnal arolygon. Mae'r Dirprwy Gadeirydd, sy'n llywyddu'r cyfarfodydd, yn Farnwr yn yr Uchel Lys: sef, yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis. Yr Aelodau yw Mr Paul Loveluck a'r Athro Robert McNabb.
- 1.5** Caiff y Comisiynwyr eu penodi'n rhan-amser a byddant yn cyfarfod pryd bynnag y bydd y rhaglen waith yn gofyn am hynny. Ers pasio Deddf y Comisiwn Ffiniau 1992, mae Aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Dirprwy Gadeirydd) wedi cael ffi ddyddiol y cytunir arni gan yr Adran Nawdd gyda

---

¹ Newidiwyd yr enw o'r Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Thrysorlys Ei Mawrhydi ar gyfer gwaith a wneir ar ran y Comisiwn a, chyda'r Dirprwy Gadeirydd, mae ganddynt hawl i adennill unrhyw dreuliau (megis costau teithio a chynhaliaeth) yr eir iddynt yng ngwaith y Comisiwn.

- 1.6** Mae'r Comisiwn wedi sefydlu Cod Ymarfer a Chofrestr o Fuddiannau Aelodau, sy'n cael eu diweddarau bob blwyddyn. Mae copïau o'r dogfennau hyn ar gael ar gais.
- 1.7** Mae gan y Comisiwn ddau aseswr statudol. Un o'r rhain yw'r Bwrdd Ystadegau (a gynrychiolir gan yr Ystadegydd Gwladol), a'r llall yw Cyfarwyddwr Cyffredinol yr Arolwg Ordnans. Mae dirprwyon dynodedig yn cynrychioli'r ddau yng nghyfarfodydd y Comisiwn.
- 1.8** Mae'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet hefyd yn penodi Ysgrifennydd i'r Comisiwn. O dan drefniadau'r Ysgrifenyddiaeth ar y cyd, mae'r Ysgrifennydd, Mr Steve Halsall yn Brif Weithredwr Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru hefyd.
- 1.9** Rôl yr Ysgrifenyddiaeth yw gwasanaethu a chynorthwyo'r Comisiynwyr wrth gynnal eu harolygon a gwneud eu penderfyniadau. Mae'r Ysgrifenyddiaeth yn gweithio yn swyddfeydd Ysgrifenyddiaeth CFfDLC yng Nghaerdydd a chysylltir â Llywodraeth Cymru mewn perthynas â staffio ac adeiladau. Mae'r berthynas weithio hon yn dod o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth rhwng y ddau Gomisiwn a'u cyrff noddi priodol.

Dyletswyddau Statudol

- 1.10** Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw parhau i adolygu dosbarthiad seddau mewn etholiadau Seneddol, cynnal arolygon rheolaidd o ffiniau etholaethau Seneddol a llunio adroddiadau gydag argymhellion i'r Gweinidog dros Swyddfa'r Cabinet yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd).
- 1.11** Gwnaeth Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011 newidiadau sylweddol i'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu dosbarthiad seddau Seneddol.
- 1.12** Roedd y Ddeddf yn dileu'r cysylltiad rhwng yr etholaethau Seneddol ac etholaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru hefyd. Effaith hyn, nes y rhoddir deddfwriaeth newydd yn ei lle, yw diffyg unrhyw fecanwaith ar gyfer arolygu etholaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn rheolaidd.
- 1.13** Fe wnaeth Deddf Cofrestru Etholiadol a Gweinyddu 2013 ddiwygio Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011. Newidiodd hyn y dyddiad pan fydd rhaid i'r Comisiwn adrodd ei argymhellion i'r Senedd o 'cyn 1 Hydref 2013' i 'heb fod cyn 1 Medi 2018 a chyn 1 Hydref 2018'.

2. Amcanion

Amcan Cyffredinol

2.1 Parhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin.

Amcanion Penodol ar gyfer 2017/18

2.2 Dyma oedd yr amcanion ar gyfer y Comisiwn yn ystod blwyddyn ariannol 2017-18:

- Erbyn diwedd mis Gorffennaf 2017, derbyn adroddiad y Comisiynwyr Cynorthwyol ac ystyried argymhellion yr adroddiad ar y cyd â'r cynrychiolaethau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cychwynnol a'r ail gyfnod ymgynghori;
- Erbyn diwedd mis Hydref, os yw'n briodol, cyhoeddi adroddiad Cynigion Diwygiedig;
- Erbyn diwedd mis Rhagfyr 2017, os yw'n briodol, wedi cynnal ymgynghoriad statudol 8 wythnos cynhwysfawr ar y cynigion diwygiedig;
- Erbyn diwedd mis Ionawr 2018, wedi cyhoeddi'r 'Adroddiad Blynyddol ar Gynnydd' statudol, y mae'n ofynnol i'r Comisiwn ei ddarparu i Lefarydd Tŷ'r Cyffredin, yn rhoi diweddariad ar gynnydd gydag arolwg byw;
- Yn ystod y flwyddyn, bydd y Comisiwn yn ceisio cynnal tri chyfarfod ffurfiol i asesu cynnydd gyda'r Arolwg, a bydd hefyd yn cael ei gynrychioli yng Nghyfarfod Blynyddol Comisiynau Ffiniau'r DU.
- Yn ystod y flwyddyn, trosglwyddir o'r Cynllun Iaith Gymraeg i fabwysiadu a gweithredu Safonau'r Gymraeg;
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2018, bydd gwaith yn cael ei wneud i gyfnerthu'r trefniadau hirdymor ar gyfer adeilad y Comisiwn;
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2018, sicrhau bod trefniadau ar waith ar gyfer darpariaethau TG y Comisiwn yn y dyfodol.

Safonau'r Gymraeg

2.3 Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi cwbl ddwyieithog. Bydd pob dogfennaeth swyddogol a gyhoeddir gan y Comisiwn ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth gan unigolion a sefydliadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

3. Canlyniadau

Adroddiad y Comisiynwyr Cynorthwyol

3.1 Rhoddwyd y gwaith i'r Comisiynwyr Cynorthwyol a benodwyd i gynnal y gwrandawiadau cyhoeddus a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cychwynnol (13 Medi i 5 Rhagfyr 2016) i lunio adroddiad i'r Comisiwn hefyd, yn amlinellu cynigion ar gyfer newidiadau i gynigion cychwynnol y Comisiwn yn seiliedig ar dystiolaeth a gyflwynwyd yn ysgrifenedig ac ar lafar yn y gwrandawiadau cyhoeddus. Cyflwynwyd yr adroddiad hwn i'r Comisiwn ym mis Gorffennaf 2017.

Adroddiad Cynigion Diwygiedig

3.2 Ystyriodd y Comisiwn adroddiad y Comisiynwyr Cynorthwyol ar y cyd â'r holl gynrychiolaethau a dderbyniwyd trwy gydol yr arolwg, a thrawsgrifiadau'r gwrandawiadau cyhoeddus cyn llunio cynigion diwygiedig. Cyhoeddwyd adroddiad Cynigion Diwygiedig ar 17 Hydref 2017 a dechreuodd hwn gyfnod ymgynghori pellach a ddaeth i ben ar 11 Rhagfyr 2017.

Adroddiad Blynyddol ar Gynnydd

3.3 Yn Ionawr 2018, cyflwynodd y Comisiwn Adroddiad Cynnydd i'r Senedd ar yr Arolwg 2018 o Etholaethau Seneddol yng Nghymru fel y mynnir gan y ddeddfwriaeth.

Cyfarfodydd

3.4 Cynhaliwyd dau gyfarfod o'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn ariannol. Cyfarfu dau Gomisiynydd a'r Ysgrifennydd hefyd â chydweithwyr o Gomisiynau Ffiniau eraill y DU ym mis Tachwedd 2017 i drafod datblygiadau newydd a rhoi gwelliannau gweithredu ar waith.

Yr Iaith Gymraeg

3.5 Cyflwynwyd adroddiad blynyddol y Comisiwn ar weithredu'r Cynllun Iaith Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg; hwn oedd yr adroddiad olaf yn y fformat hwn, gan fod y Comisiwn yn symud i fabwysiadu Safonau'r

Gymraeg.

Adeilad

- 3.6** Mewn cysylltiad â CFfDLC a Llywodraeth Cymru, trosglwyddwyd y brydles bresennol ar gyfer yr adeilad y mae CFfDLC yn ei rhannu gyda'r Comisiwn o Lywodraeth Cymru i CFfDLC.

Technoleg Gwybodaeth

- 3.7** Ar y cyd â CFfDLC a Cymwysterau Cymru, rhoddwyd cytundeb ar waith i fudo gwasanaethau TGCh y Comisiwn i lwyfan newydd yn ystod 2018/19.

Hyfforddiant

- 3.8** Mae cyrsiau hyfforddi hanfodol y mae'n ofynnol i aelodau staff eu mynychu ac ar gyfer datblygiad personol, wedi parhau eleni, ac yn cynnwys: Gwrando Gweithredol, Dadansoddi a Defnyddio Tystiolaeth, Ymwybyddiaeth o Anabledd, Gweithio Gwasgaredig Effeithiol mewn Tîm, Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion, Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, Llwybr Mynediad Cymraeg, Microsoft Access, Rheoli Cyfleusterau, Trosolwg o Gaffael, Datblygu Cynaliadwy, Rheoli Prosiectau, Defnyddio'r Cyfryngau Cymdeithasol mewn Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae hyfforddiant yn y Gymraeg wedi'i roi ar sail anffurfiol i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg. Caiff aelodau staff eu hatgoffa yn y cyfarfod tîm misol o'r hyfforddiant sydd ar gael yn y Gymraeg, a'r cymorth ar ei gyfer, i unrhyw aelod o staff sydd â diddordeb.

Gwybodaeth

- 3.9** Mae'r Comisiwn yn trefnu bod gymaint o wybodaeth ar gael i'r cyhoedd ag sy'n ymarferol drwy'r wefan (www.comffin-cymru.gov.uk) a'r porth ymgynghori (www.bcw2018.org.uk). Ymatebir i geisiadau am wybodaeth nad yw ar gael ar y wefan. Mae gan y Comisiwn darged o 15 diwrnod i ymateb i'r cyfryw geisiadau. Yn 2017-18 derbyniom 15 cais am wybodaeth, ac ymatebwyd i bob un ohonynt cyn pen 15 diwrnod. Mae hyn yn cymharu â 15 cais a dderbyniwyd yn 2016-17.

4. Cyllideb a Gwariant

Gwariant Ebrill 2017 hyd at Fawrth 2018

- 4.1 Mae Tabl 1 yn cymharu'r gwariant gwirioneddol â'r gyllideb, yn ystod y flwyddyn ariannol y mae a wnelo'r adroddiad hwn â hi.

Tabl 1 – Cyllideb a Gwariant

Elfen Gyllideb	Cyllideb (£)	Gwirioneddol (£)
Cyflogau Staff	147,238	147,238
Ffioedd Comisiynwyr a Chomisiynwyr Cynorthwyol	21,578	22,567
Adeilad y Swyddfa	36,000	35,974
Teithio a Chynhaliaeth	4,970	3,109
Lletygarwch	300	233
TG a Thelathrebu	19,800	18,709
Costau Arolygon Eraill*	50,114	43,748
Cyfanswm	280,000	271,578

* yn cynnwys costau cyfryngau a hysbysebu, hyfforddiant, postio, argraffu a chyfieithu.

- 4.2 Mae Tabl 1 yn dangos, ar gyfer blwyddyn ariannol 2017-18, bod y Comisiwn Ffiniau wedi tanwario £8,422 ar ei gyllideb. Y prif resymau am y tanwariant hwn oedd bod cyllidebau ar gyfer argraffu adroddiadau a threuliau Aelodau'r Comisiwn wedi'u goramcangyfrif.

Ffioedd a Threuliau Aelodau

- 4.3 Yn ystod 2017-18 hawliwyd y ffioedd a'r treuliau canlynol gan Aelodau'r Comisiwn:

Aelod	Ffioedd	Treuliau
Mr P Loveluck	£5,561	£499
Yr Athro R McNabb	£5,309	£92

5. Rhaglen Waith ar gyfer 2018/19

5.1 Fel y mynnir gan y ddeddfwriaeth, mae'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yn cynnal arolwg o etholaethau Seneddol. Amcanion penodol y Comisiwn yn 2018/19 fydd:

- Erbyn diwedd mis Mai 2018, wedi ystyried y cynrychiolaethau a dderbyniwyd mewn perthynas â'r adroddiad Cynigion Diwygiedig ac wedi drafftio Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Mehefin 2018, wedi cytuno adroddiad Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Awst 2018, wedi gwneud y trefniadau angenrheidiol i gyflwyno'r adroddiad Cynigion Terfynol;
- Erbyn diwedd mis Mawrth 2019, cynnal adolygiad o Arolwg 2018.
- Yn ystod y flwyddyn bydd y Comisiwn yn ceisio cynnal o leiaf dau gyfarfod ffurfiol i asesu cynnydd gyda'r Arolwg, a bydd hefyd yn cael ei gynrychioli yng Nghyfarfod Blynyddol Comisiynau Ffiniau'r DU.
- Yn ystod y flwyddyn, bydd adroddiad ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn ystod 2017-18 yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg a'i gyhoeddi ar wefan y Comisiwn.

Cyllideb

5.2 Er mwyn galluogi cyflawni'r amcanion a restrwyd yn 5.1 uchod, dyrannwyd cyllideb o £140,000 i'r Comisiwn ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19.

